

Veendammers deinen méé op deuntjes in dialecten

Joechheidi, joechheida: laat zien wat je zingt!

■ VEENDAM – De dirigente grijnst een beetje, als ze haar oordeel over het net vertolkte nummer geeft. Ze doet dat in de streektaal, want het wordt komende vrijdag immers een zangavond met voor het merendeel dialect-teksten: het Grunnens van deze en en het Platt van gene zijde van de grens: „t Is nog lang nait perfect, mor doar heb wie ja nog zeeën van tied veur...”

Door Johan Poppen

Even beeldend als ironisch gezegd door Aukje Broekema-Poortman, met nog slechts een handvol repetities voor de boeg praktisch oefenend met haar Algemeen Veendammer Mannenkoor. Beeldend, dat 'zeeën'. Want per slot van rekening wordt er, vijf maanden lang al, gewerkt aan een programma-blok van Duitse shanty's: Döntjes van de Waterkant, van Loreley tot Südsee. Was Veendam dat zelf in de vorige eeuw ook niet: een thuishaven voor koene zeevarenden?

Lichtelijk ironisch klinkt het ook, dat 'zeeën van tied'. Je krijgt, zoals zo vaak bij doorsnee repetities, eerder het idee, dat je vlak voor de uitvoering eigenlijk nog 'tied tekört' komt om alle contra-puntjes nog recht op de i te kunnen zetten. Hé, daar gaat weer een passage in de fout, waarbij ze de mannen de vorige keer toch een extra aantekening in hun partituur heeft laten maken. Denkt Aukje. Ja toch?

„Heb je dat der bie stoan?” Nee? Maar het is nu voor de tot dusver nalatigen toch wel zaak precies te weten waar en hoe er zó en niet anders moet worden gezongen. Daarbij steeds weer op het muziekblad kijken is ook niet goed. „Helpt joe niks: ie mouten oet de kop zingen!” Zodat de toehoorders in de foyer van Veenlust vrijdag aan de uitdrukking op de gezichten zullen kunnen bespeuren, waarover de liedjes ongeveer gaan.

Snakkereg

Zingen wordt dan eigenlijk ook een beetje toneelspele: het verschil in stemmingen in de tekstregels hoor- en zichtbaar maken. Vanzelfsprekend moet de toon (ja zeker, ook bij zo op het oog stoere zeebonken) zachter worden, als het gaat over 'Heimweh aus der Ferne' of over de wrede zee, die op zijn tijd ook néémt. „n Beetje snakkeren zingen” geeft Aukje aan, als haar zangers voor de verandering de beroepstrots van het zee-manschap (driewerf 'Ahoy!') moeten verklanken.

Ze tuit vervolgens de lippen, om exact te illustreren hoe de gevoelens van de mannen dienen te zijn bij de strofe over een 'sukerseute deern'. Waarnaar vroeger meer dan eens zelfs een heel schip werd genoemd! Dij deern is bepaald niet het in de vaak zo domme volksmond spreek-

▲ Het Veendammer Mannenkoor: aan de waterkant.

woordelijke schatje in ieder stadje. Mien laive deugd nee! Het thuisfront in de Parkstad kan gerust zijn. Hier worden geen losbollen en piere-waaiers, maar degelijke zeelui muzikaal geportretteerd.

Verlangen

Hoe doe je dat beeldend: zingen van het welhaast ontembare verlangen naar de wettige wederhelft of 'de vaste verkering' (die had je vroeger nog) thuis. Die hartepijn (en daar kwam ooit in de Gouden Eeuw de scheurbuik nog bij...) kan kwellend groot zijn, als je als Jan-moat langdurig op de grode voart tussen de keerkringen, aan de andere kant van de evenaar moet vertoeven. „Mor ik bin vrijgezel” roept er nu eentje. Hou mout dat din in zien geval mit dij wénst noar een schat, die koud staat of ligt in het Veenkoloniaalse huus, het Oldambtster hoes en heerd?

Ja, dáár kan Aukje ook niet helpen. Ze kan er alleen om lachen. En, voordat zich verdere grappenmakers aandienen en de sfeer ter repetitie te losbandig wordt, opnieuw tot serieus maat-en tekstgevoel oproepen: „Kiek het pebliek in!” Er zijn een paar zangers, die het commando van de muzikale kapiteinse opvolgen, prompt het directe oog-contact met hun partituur verliezen en

dus wel genooddaakt zijn toonloos hun lippen verder te bewegen. Aukje lacht spontaan: „t Pebliek in! Ie kiekten noar mfe... en de tekst kwiet!”

Swaarde sirene

De tekst kwiet... Is dat nu zo verwonderlijk? Als je de inspiratie als zingende amateur-zeeman in zinsneden over „n sukerzuite deern” en „n swaarde maaid” moet vinden? Met het lange haar in een paardestaart gebonden is de dirigente ook net een boegbeeld, sterker nog: een sirene. De benaming voor een schone meermin der zee, die volgens de overlevering vroeger passerende zeelieden met verleidelijke zang in haar ban wist te brengen. En daardoor zelfs met boot en al op de klippen van haar eiland deed lopen.

Van dat laatste (die kans op onverwacht stranden bestaat, als je zingend helemaal van Veendam „Noar de Südsee, noar de Südsee” vaart) is hier echter geen sprake. Als koorleidster kun je natuurlijk wel kwalitatief veel hogere aspiraties nastreven, strenge eisen stellen aan het zangvermogen. Maar als deze de mannen artistiek boven de zuidwester gaan, reken er dan maar op, dat de penningmeester je daarvan de rekening presenteert. Als er namelijk te weinig man aan boord

zijn overgebleven om het schip drijvende te kunnen houden.

Met andere woorden: zo'n koor met betrekkelijk kleine stem-bezettingen kan zich niet veroorloven, dat leden bedanken, omdat er tijdens de repetities geen 'gezelligheid' meer heerst. Vandaar ook de keuze voor de foyer als plaats van uitvoering. Mede daarom zijn kinderen en kleinkinderen ('Onze jeugd!') als jongmaatjes en jongwichter ingehuurd om op de rand van het podium het aanstekelijke dein-ritme van de shanty's in praktijk te brengen.

Enkele zangers kunnen zelf de lust tot méébevegen ook maar nauwelijks weerstaan. Al weer tot vermaak van de dirigente, even dubbel van het lachen om zoveel inlevingsvermogen van haar krukje stappend. „Dat liekt prachtig”. Ja, eerlijk? De mannen denken even, dat ze tevéél lichamelijk medeleven hebben getoond. Of misschien wel a-ritmisch tegen elkaar in hebben gedeind. Nee hoor: „Prachtig. En nou weer: pit-tig!”

Zelf in de fout

De muzikale leidster mag nog zo goedlachs zijn, haar "Kiek nou din ook!" moet wel degelijk serieus worden genomen. Ha, laat ze nu zelf in de fout gaan. Wim Roelfsema en Bert Ridderbos moeten eerst nog een stukje tussenspel op piano en accordeon ten beste geven, voordat het refrein weer kan worden ingezet. En Aukje geeft daarvoor te vroeg de maat aan. Later doet ze dat nog een keer. „Oh, en ik haar t der zulm bieschreven!” Kunnen de mannen op hun beurt eens grijnzen.

Lianne Abeln zal vrijdag een extra accent geven aan het concert-gedeelte, dat in het eigen dialect wordt vertolkt. Ze treedt drie keer 'solo' op met haar vaste begeleider op gitaar, Ed Wenink, en tweemaal samen met het koor, onder andere in 'Viskerman', 'Vrunnen' en tot slot 'Tabé, mien laiverd'. Lianne dus. De mannen hebben al kunnen merken, dat er extra discipline dient te worden getoond, als je met zo'n professionele zangeres moet repeteren. t Is straks heus niet alleen een kwestie van hup, zeemanspakkie-an, en we zien wel waar het op hoort.

Al is toch het voornaamste oogmerk van het lied over de ruwe kwant in het kombuis (wie stopt er als 'Koch' nu een 'Loch' in zijn pannen dicht met een pruijpje kauwtabak?) het ontspannen sfeertje op het podium en in de zaal terdege te bevorderen. Méédoen dus, zingend en klappend: „Joechheidi, joechheida!” Aukje hoeft zich niet meer om te draaien om ook de jongmaatjes en jongwichter aan boord te dirigeren. Die hebben de dein van de deun al uit zichzelf te pakken gekregen. Daarvoor biedt één enkel uurtje repetitie ook ja tied genoeg!

Foto: Harry Tielman